

- 8) Projekt terenów Żoliborza na zamówienie Magistratu m. st. Warszawy.
- 9) Projekt rozbudowy Ciechocinka — dla M^{stwa} Zdrowia.
- 10) Wstępny projekt rozbudowy Wielkiego Lwowa zamówiony przez Magistrat m. st. Lwowa w r. 1922—23.

Równolegle z opracowaniem powyższych projektów i studjów prof. T. Tołwiński ogłasza drukiem następujące prace:

- 1) Wymieniona wyżej rzecz o miastach=ogrodach w Przeglądzie Technicznym. (Rocznik 1901).
- 2) Referat o budowie miast — opracowany dla Zjazdu przyrodników i lekarzy we Włocławku — drukowany w miesięczniku „Zdrowie”. (Rocznik 1912).
- 3) Memorjał do wymienionego projektu Wielkiej Warszawy (zawiera szereg referatów różnych specjalistów), wydany przez Magistrat m. st. Warszawy w r. 1917.
- 4) Referaty, opracowane na zaproszenie M^{stwa} Spraw Wewnętrznych, Stow. Techników w Warszawie, Sosnowcu, Łodzi, Magistratu st. m. Lwowa i t. d.
- 5) Praca dwutomowa o konstrukcji i kształcie miasta — w druku.

Reprodukcje i opisy prac architektonicznych oraz streszczenia wygłoszonych odczytów w „Przeglądzie Technicznym”, „Architekcie”, „Tygodniku Ilustrowanym”, „Wiadomościach Budowlanych”, „Świecie” i w innych pismach warszawskich, lwowskich, łódzkich i t. d.

R é s u m é.

Le cours de l'édification des villes est enseigné à la Faculté d'Architecture. Le programme embrasse les exposés et les travaux pratiques aux VI, VII et VIII semestres.

La Chaire est tenue par le professeur extraordinaire Thadée Tołwiński.

69. Katedra i Zakład Rysunku odręcznego.

La Chaire et l'Institut de Dessin.

Zadaniem Katedry Rysunku odręcznego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej jest — bezpośrednio, w zakresie dydaktycznym — dać studentom ogólne podstawy wiedzy rysunkowej przez rozwinięcie i wyćwiczenie faktury i techniki rysunku z natury, wyrobienie w tym kierunku ręki, wzbogacenie pamięci plastycznej i wyobraźni, uwarunkowanie oka na najbardziej nawet subtelne właściwości kształtu, jego proporcje i harmonję w związku ścisłym z przyszłym fachem studentów; pośrednio zaś — zapewnić młodzieży przez odpowiednie przygotowanie możliwość samodzielnej pracy twórczej na polu kompozycji rysunkowej na właści-

wej wyżynie sztuki. Ogólnie: wyrobić i podnieść smak artystyczny, rozbudzić poczucie, znanstwo i zamiłowanie wielkiej tradycji, ułatwić poszukiwanie dróg nowych, a przez to rozwinąć i spotęgować możliwość pełnej twórczości w dziedzinie architektury, będącej macierzą sztuk plastycznych.

Program, według którego dąży się do osiągnięcia powyższych zadań z natury rzeczy musi liczyć się z istniejącymi warunkami t. j. uwzględniać właściwości napływającego na Wydział Architektury materiału młodzieży. Słabe przygotowanie, które w zakresie rysunku jest udziałem przeważnej większości maturzystów, siłą faktu odbić się musi na poziomie i charakterze ćwiczeń początkowych, ciągnąc w następstwie przez czas dłuższy pewien balast obciążający. Nie czas tu i miejsce na krytykę — zawsze łatwą — szczególnie pod adresem nauczycieli rysunku, którzy najczęściej z zamiłowaniem, a nieraz z poświęceniem pracują w warunkach przeważnie więcej niż trudnych i niewdzięcznych. Faktem jest jednak, że wiele pod tym względem należałoby poprawić i ulepszyć w szkołach średnich.

Program przewiduje szereg kolejnych ćwiczeń systematycznych, które na semestrach I i II rozpoczyna rysowanie z natury odlewów gipsowych ornamentów i fragmentów architektonicznych kredą czarną (kartusze, głowice, części fryzów i gzymsów, maskarony etc.); na sem. III i IV — rysowanie antycznych figur i popiersi o wybitnym charakterze stylu i wyrazu, z doprowadzeniem opracowania do maximum skończenia w technice sangwinowej. Równocześnie na tych semestrach są prowadzone ćwiczenia z anatomii człowieka, jako przygotowanie do studjów z modelu żywego. Semestry V i VI przewidują ćwiczenia z natury żywej i martwej w akwareli, sem. VII i VIII — akt i kompozycja. Niezależnie od powyższego ściśle przestrzegane jest utrzymanie bezpośredniego kontaktu z przyrodą przez studia w rysunku i akwareli motywów architektury i pejzażu z natury na wycieczkach krajowych i zagranicznych.

Plon tych licznych wycieczek był często wystawiany na widok publiczny; większe wystawy miały miejsce: w kwietniu r. 1920 w gmachu Tow. Zachęty Sztuk Pięk. (wycieczka na Pomorze i do Gdańska) i jesienią r. 1924 w gmachu głównym Politechniki.

Wycieczki te przyczyniają się do rozbudzenia zainteresowania przedmiotem i są ważnym czynnikiem kształcącym, gdyż zaznajamianie młodzieży z warunkami pracy na świeżem powietrzu zmusza ją do szybkiej decyzji w obserwowaniu i chwytaniu zja-

wisk przyrody na gorącym niejako uczynku, rozwijając zdolność w kierunku sprawności w szkicowaniu np. obiektów architektury lub jej fragmentów bezpośrednio z natury. Zarazem znaczenie pedagogiczne wystaw nie da się zaprzeczyć, gdyż samo zestawienie prac i ich porównywanie w ogólnym zespole wyrabia wśród młodzieży zdrowy krytycyzm, znajomość rzeczy i poczucie artystyczne.

Podobne zadanie spełniają programowo ogłaszane wśród studentów konkursy na narysowanie z natury zadanego modelu, co, jak doświadczenie wykazało — przez wprowadzenie pierwiastka szlachetnego współzawodnictwa — podnosi poziom studjów i zażręwa do usilnej pracy. W r. ak. 1924/25 odbyły się ogółem 3 konkursy z nagrodami na semestrach II, III i IV.

Zadaniem Zakładu Rysunku odr. jest w pierwszej linii gromadzenie kolekcji odlewów gipsowych i innych modeli rysunkowych, wydawnictwo tablic wzorów rys., kompletowanie zbiorów rysunków oryginalnych, sztychów i reprodukcji etc.

Osnową obecnie istniejącego zbioru odlewów są pozostałości po zbiorach dawnej Politechniki rosyjskiej, przeważnie pozbawione okazów bardziej wartościowych, w znacznej większości wypełnione balastem ornamentów w rodzaju zdawkowych sztukaterji. To też polski Wydział Architektury winien posiadać możliwie kompletną kolekcję odlewów nieśmiertelnych arcydzieł Wita Stwosza, pysznych renesansowych rzeźb kaplicy Zygmuntowskiej, bogatego i bujnego baroku świątyń lwowskich, wileńskich i warszawskich, ażeby polska młodzież architektoniczna mogła się kształcić na dziełach rzeźby, rodzimym owianej duchem. Drogą zakupu i uruchomienia warsztatu odlewniczego na miejscu należy kompletować i gromadzić okazy rzeźby, które dzięki dalszej reprodukcji w gipsie mogłyby znaleźć zbyt i zastosowanie w szkołach średnich i zawodowych, cierpiących na brak swojskich modeli rysunkowych, co z kolei mogłoby dostarczyć środków na dalsze roboty odlewnicze. Niestety, brak odpowiednich pomieszczeń i środków uniemożliwia narazie szersze poczynania Zakładu w tym kierunku, to też gromadzenie odlewów idzie tempem nader powolnem. W latach ostatnich kolekcja powiększyła się nieco dzięki poparciu rektora prof. A. Szyszkis-Bohusza z Krakowa, który przekazał pewną ilość odlewów sarkofagów królewskich Katedry na Wawelu i piękny odlew wykusza z krużganków zamkowych. W r. 1923 z inicjatywy Zakładu odlana została w gipsie część wartościowych podobizn bronzowych zasłużonych Polaków z kolekcji Stanisława Augusta z Zamku

warszawskiego zwrócona przez Rosję. W r. 1924 odlano 4 wielkie popiersia hetmanów polskich z powyższej kolekcji. W Paryżu dokonano zakupu kilkunastu odlewów w warsztatach Porównawczego Muzeum Rzeźby i Muzeum Luwru, których transport został uprzednio uskuteczniiony przez Instytut Francuski w Warszawie. Wreszcie uzyskano odlewy charakterystycznych głów ozdobnych stropu Sali Poselskiej Zamku król. na Wawelu.

Drobne te nabytki nie stoją jednak w żadnym stosunku do istotnych potrzeb Katedry, tembardziej, że brak figur antycznych rzeźby greckiej i rzymskiej i renesansu włoskiego stanowi lukę, ni czem nie zastąpioną przy nauce rysunku, która w znacznej części oparta jest na studjach odlewów.

Niestety, wszelkie przedłożenia budżetowe, mające na celu poprawę istniejącego stanu rzeczy, dotychczas nie mogły być uwzględnione.

Ażeby uzmysłowić sobie jak wielkiego aparatu wzorów rysunkowych, utensyljów pomocniczych (tek, rajzbretów, stalug, stołków etc.) modeli potrzebuje Katedra, ażeby obsłużyć należycie wszystkich studentów, dość przytoczyć, że w związku z trwaniem okresu nauki rysunku na Wydziale Architektury po przez wszystkie semestry, od I do VIII włącznie, w ewidencji Katedry znajduje się pokaźna liczba 514 studentów, zapisanych w r. ak. 1924/25. To też braki materjalne w każdym dziale dają się tu w tej wyjątkowej sytuacji niewątpliwie bardziej dotkliwie odczuwać, aniżeli na jakiegokolwiek innej katedrze na Wydziale Architektury, z których żadna nie obejmuje tak wielkiej ilości słuchaczy, zwłaszcza, jeżeli się weźmie pod uwagę ciasnotę i niestosowność pomieszczeń.

Kierownikiem Zakładu od r. 1915 jest artysta-malarz Zygmunt Kamiński, najpierw w charakterze docenta, zaś od r. r. 1921 w charakterze profesora nadzwyczajnego na Katedrze.

Zygmunt Kamiński urodzony dn. 22 listopada r. 1888 w Warszawie. Uczęszcza do szkół średnich w Warszawie (b. rosyjskie gimnazjum V i b. gimn. jen. Chrzanowskiego). Studja artystyczne rozpoczyna w Warsz. Szkole Sztuk Pięknych, poczem w r. 1908 wstępuje do Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie studjuje pod kierunkiem prof. Józefa Mehoffera, zdobywając medal srebrny. Wyjazdy dla kształcenia się zagranicę: w r. 1910 — Florencja, w r. 1911 — Paryż (studja u Maurice Denis'a), 1913 — Rzym. W r. 1913 osiada w Warszawie, poświęcając się pracy artystycznej samodzielnej na polu malarstwa, grafiki stosowanej i ilustracji książkowej. W r. 1914 prowadzi nauczanie rysunku na tymczasowych „Kursach Architektury”; w r. 1915 zostaje kooptowany do opracowania programu nauki rysunku odrębnego na mającym powstać przy Politechnice Warszawskiej Wydziale Architektury, poczem, w tym samym roku, jest powołany w charakterze docenta

do prowadzenia ćwiczeń z Rysunku odr. na Wydziale Architektury Politechniki. W tym charakterze pozostaje do r. 1921, w którym zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym na Katedrze Rysunku odręcznego przy Politechnice Warszawskiej.

Liczne prace z zakresu grafiki i ilustracji rozsiane po książkach, wydawnictwach i czasopismach polskich. Uczestnictwo wielokrotne w wystawach Warsz. Tow. Zachęty Sztuk Pięk. i stow. artystów polskich „Rytm“. Ważniejsze prace: Plafon widowni Teatru Narodowego w Warszawie (r. 1923), projekty malowideł dekoracyjnych do auli gimnazjum państwowego im. Króla Stefana Batorego (nie zrealizowane w naturze) r. 1924; rysunki banknotów dla Banku Polskiego (r. 1925) i malowidła ściennie w auli gmachu Szkół Tramwajów Miejskich w Warszawie.

R é s u m é.

La Chaire et l'Institut de Dessin font partie de la Faculté d'Architecture. Le programme comprend des exercices qui se suivent systématiquement à tous les huit semestres. L'Institut assemble peu à peu des collections de reproduction en plâtre et d'autres modèles de dessin et complète ses collections de dessins originaux, de gravures et de reproductions.

La Chaire est tenue par le professeur artiste-peintre Sigismond Kamiński qui est en même temps directeur du susdit Institut.

70. Katedra Ekonomji politycznej.

La Chaire d'Economie politique.

Wykłady Ekonomji politycznej w szkołach politechnicznych mogą być rozmaicie pojmowane i praktyka pod tym względem w różnych państwach, a nawet w różnych zakładach naukowych tego samego państwa nie jest jednolita. Czasami traktuje się je jako przedmiot nadobowiązkowy, czasami jako obowiązkowy, przeznaczano na te wykłady raz mniejszą, raz większą ilość godzin; a zaś wykładający, mając względną swobodę w ustalaniu planu wykładów ekonomicznych, korzystają z niej w dużym zakresie, co jest ułatwionem przez to, że te studia stanowią właściwie całą grupę nauk o niezupełnie ustalonych granicach i metodach.

Na Politechnice Warszawskiej istnieje Katedra zwyczajna Ekonomji politycznej, statystyki i skarbowości. Przedmiot ten jest obowiązkowym i jest przedmiotem egzaminu dla słuchaczy wszystkich Wydziałów z wyjątkiem Wydziału Architektury. Plan wykładów przewiduje 3 godz. tyg. obowiązkowych wykładów przez cały

rok (względnie 2 godz. w jednym półroczu, a 4 w drugim); poza tem profesor tego przedmiotu, dla wypełnienia ilości godzin wymienionych w dekrete nominacyjnym prowadzi nieobowiązkowe wykłady monograficzne względnie ćwiczenia. Wykładów obowiązkowych słuchają słuchacze ostatniego roku studjów, lub przedostatniego, jak np. na Wydziale Chemji, zwykle też bezpośrednio przed ukończeniem Politechniki przystępują do egzaminu z tego przedmiotu.

Przez trzy godziny na rok nie jest możliwem wyczerpanie przedmiotów, wymienionych w dekrete nominacyjnym, które zresztą na wydziałach prawnych uniwersytetów są przedmiotem trzech oddzielnych katedr. Niepodobna jest więc równomiernie traktować tak ekonomji politycznej, jak i skarbowości. To też uwzględniane były w wykładach ekonomji politycznej przykłady statystyczne, ale nie wprowadzono do nich osobnego działu o statystyce, a zaś z zakresu skarbowości ograniczono się do omówienia kilku najważniejszych instytucyj skarbowych.

Gdy się już jednak skupia uwagę na właściwej ekonomji politycznej, to jest rzeczą konieczną, by w przeciągu roku szkolnego dać słuchaczom o ile możliwie dokładne pojęcie o całości tego przedmiotu, a nie traktować jednostronnie niektórych jego działów, a innych pomijać. Nie chodzi tu tylko o to, że odczuwa się brak odpowiednich podręczników, któreby uwzględniały równomiernie wszystkie części ekonomji politycznej, a były dostępne dla słuchaczy Politechniki; ani też o ten wzgląd, że ci słuchacze z reguły za mało mają czasu, by mogli uzupełniać wykłady przez lekturę monografij ekonomicznych; najważniejszym jest ten czynnik, że wykład ekonomji politycznej powinien mieć syntetyczny charakter, uwydatniać związek między różnemi zagadnieniami, wskazać na całe bogactwo problemów, które zawiera ta nauka. Tylko wówczas zostawi u słuchaczy bardziej jednolite wrażenie i może zachęcić pilniejszych z pośród nich do dalszych studjów, choćby po uzyskaniu dyplomu.

Wykładający ekonomję polityczną na Politechnice musi sobie najpierw zadać pytanie, w jaki sposób i w jakim stopniu należy przystosować ten wykład do specjalnych potrzeb i praktycznych zainteresowań słuchaczy tego Zakładu. Niektórzy profesorowie w tym kierunku idą bardzo daleko, np. Eug. Schwiedlond ogłosił, jako rezultat swoich wykładów, specjalny podręcznik ekonomji politycznej dla słuchaczy wyższych szkół technicznych. Rzecz jasna, że trzeba się liczyć z poziomem słuchaczy, z ich potrzebami. Trze-

ba np. uwzględnić, że student politechniki nie ma dostatecznego przygotowania prawniczego, by mógł słuchać takich rocznych wykładów, jak student wydziału prawa. Z drugiej zaś strony student politechniki jest przyzwyczajony do operowania abstrakcjami matematycznymi, co może ułatwić zrozumienie zagadnień teoretyczno-ekonomicznych. Nie można jednak przekształcać gruntownie wykładu ekonomii politycznej, przystosowując go do specjalnych potrzeb wychowawców politechniki. Bo przede wszystkim te specjalne potrzeby bardzo trudno jest określić. Wykład jest wspólny dla wszystkich wydziałów. Studjującego inżynierję wodną lub miernictwo interesują więcej zagadnienia rolnicze niż przemysłowe. Studjujący inżynierję lądową znajdzie się często w przyszłości w administracji kolejowej lub samorządowej, winien więc znać związane z tem zagadnienia ekonomiczne. Oczywiście, że w wykładach ekonomii trzeba uwzględnić ścisły związek, zachodzący między techniką a gospodarstwem, trzeba ile możliwości nawiązywać do praktycznych zagadnień, z którymi zetkną się przyszli inżynierowie, ale to wszystko nie może wyłamywać się z pod jednolitego systemu wykładu.

Nie można uważać za główny cel tych wykładów, że mają one dać szereg praktycznych wiadomości i informacji o życiu gospodarczem. Gdyby się szło daleko w tym kierunku, obniżyłby się poziom wykładów. Na podstawie paroletniego doświadczenia można stwierdzić, że słuchaczów interesują równie dobrze tematy historyczno-gospodarcze i teoretyczne, jak i zagadnienia aktualne. W wykładach tych przyjęto następujący układ: najpierw, po zaznajomieniu słuchaczów z wstępnymi pojęciami, dawano obraz dotychczasowego rozwoju gospodarczego, by w ten sposób ułatwić zrozumienie obecnego ustroju społeczno-gospodarczego. Następnie zajmowano się ogólnymi pojęciami teoretycznymi przyczem można stwierdzić, że nie napotymano przy omawianiu tych abstrakcyjnych zagadnień na większe trudności, niż te z jakimi ma się do czynienia, wykładając teorię ekonomii dla słuchaczów wydziałów prawnych. Wreszcie stosunkowo najwięcej czasu i miejsca poświęcono wykładowi polityki ekonomicznej, traktując ile możliwości równomiernie wszystkie jej działy. Przy tym systemie niemożliwe jest zaznajomić dokładnie słuchaczów ze stanem ekonomicznym kraju, chociaż starano się jaknajczęściej operować przykładami, zaczerpniętymi z nowych stosunków. Niepodobna jest również, by słuchacz znał zupełnie dokładnie wszystkie urządzenia społeczno-gospodarcze, które w tej chwili u nas istnieją. Niewątpliwie braki

w tym kierunku jest łatwo uzupełnić i przyswoić, np. inżynier, stojący na czele administracji fabrycznej nabierze w życiu dokładnego pojęcia o zadaniach inspektora pracy i funkcjonowaniu kas chorych, a natomiast daleko trudniej jest przyswajać sobie elementarne pojęcia ekonomiczne i uzyskać potrzebną perspektywę dla oceny spornych zagadnień ekonomicznych.

W każdym razie, czy tak czy inaczej pojmuje się wykłady ekonomji politycznej w Politechnice, jedno można stwierdzić ponad wszelką wątpliwość—wykłady te interesują studentów Politechniki, nie są odczuwane przez nich jako niepotrzebny balast umysłowy. Wyraża się to choćby we frekwencji słuchaczy, zupełnie dostatecznej, zwłaszcza gdy się uwzględni fakt, że ci słuchacze mają wiele innych wykładów i ćwiczeń. Zainteresowanie to być może pochodzi stąd, że ten prawie jedyny przedmiot humanistyczny w Politechnice przyciąga słuchaczy przez swoją odrębność od tego, z czym oni cały dzień mają do czynienia. Zapoznają się oni z dziedziną o bardzo rozległych horyzontach, która łączy w sobie zagadnienie zbyt reakcyjne z najbardziej żywymi i aktualnymi pytaniami.

Gdyby się potraktowało ten przedmiot bardziej po macoszemu, to niewątpliwie wynikłaby z tego duża szkoda dla wychowanków Politechniki, nawet i z punktu widzenia utylitarnego. Pewne elementy wykształcenia ekonomicznego podnoszą szanse życiowe przyszłego inżyniera. Będzie on nietylko wypracowywał plany budowlane, lub robił analizy w fabryce, lecz stanie nieraz na jej czele, będzie miał do czynienia z problemami robotniczymi, zetknie się nieraz z życiem handlowym, jako urzędnik będzie musiał obok strony technicznej uwzględniać i stronę ekonomiczną. Oczywiście, że ekonomja polityczna musi być w wykształceniu technicznym przedmiotem podrzędnym, nie może się rozrastać kosztem innych działań. Ale nie może być tylko dekoracją, tylko urozmaicheniem wykształcenia technicznego, gdyż powinna stanowić ważne bardzo jego uzupełnienie. Należy też stwierdzić, że temu przekonaniu hołdują nietylko specjaliści w tej dziedzinie, lecz ma ono mocny grunt wśród całego personelu nauczycielskiego Politechniki Warszawskiej. Każdy komu przypadnie zaszczyt nauczania tego przedmiotu przekona się, że będzie mógł wypełnić swoje zadanie w przyjaznej i życzliwej atmosferze, panującej zarówno wśród profesorów jak i uczniów.

Katedra Ekonomji politycznej przydzielona jest do Wydziału Inżynierji Wodnej. Wykłady tego przedmiotu rozpoczęte były w roku 1917/18 przez dr. Władysława Zawadzkiego, który w r. 1919

przeniósł się do Uniwersytetu Stefana Batorego. Następnie w ciągu r. ak. 1919/20 zastępczo wykładał p. Jan Dmochowski. Od 1-go grudnia 1921 r. rozpoczął wykłady dr. Roman Rybarski najpierw jako wykładowca, zaś od 1-go listopada 1922 r. jako profesor zwyczajny. W d. 5 kwietnia 1924 r. prof. Rybarski zrezygnował z Katedry w Politechnice, przechodząc do Uniwersytetu Warszawskiego, wykładał jednak do końca r. ak. 1924/25, zanim katedra w Politechnice nie została obsadzona przez powołanie od r. ak. 1925/26 prof. dr. Jerzego Michalskiego.

R é s u m é.

Le cours d'Economie politique est enseigné trois heures par semaine pendant toute l'année pour les élèves de toutes les Facultés excepté la Faculté d'Architecture.

La Chaire était tenue jusqu'à la fin de l'année 1924/25 par le professeur dr. Roman Rybarski. En 1925/26 le professeur dr. George Michalski obtient cette Chaire.

71. Katedra Zasad organizacji pracy i przedsiębiorstw przemysłowych.

La Chaire des Principes de l'organisation du travail et des entreprises industrielles.

Katedra, przydzielona do Wydziału Mechanicznego, obejmuje wykłady w sem. VII i VIII, obowiązkowe dla studentów Wydziałów Mechanicznego i Chemii oraz nieobowiązkowe dla studentów Wydziału Elektrycznego. Oprócz wykładów na Wydziale Mechanicznym są prowadzone ćwiczenia.

Katedrę zajmuje prof. nadzw. inż. Karol Adamiecki.

R é s u m é.

Le cours traitant des principes de l'organisation du travail et des entreprises industrielles professé à la Faculté de Mécanique comprend l'enseignement de matières ainsi que les travaux pratiques relatifs pendant les VII et VIII semestres.

La Chaire est tenue par Charles Adamiecki, professeur extraordinaire.

72. Biblioteka. La Bibliothèque.

Biblioteka Politechniki Warszawskiej przyjęta została od okupantów niemieckich w dniu 16 listopada 1915 r. w pożałowania godnym stanie.

Stosy książek, wyjętych z półek, leżały na podłogach i stołach, pokrytych grubą warstwą kurzu, tak jak je uciekający Rosjanie pozostawili. Kilkanaście znajdujących się pak świadczyło o niemożności wywiezienia wszystkich przygotowanych w tym celu książek. Jedna z sal, obecnie czytelnia profesorska, zawałona była szafami, przyniesionymi z różnych zakładów, zajętych przez szpital wojskowy.

Dla uporządkowania Biblioteki i przyprowadzenia do stanu używalności zaangażowany został przez zarząd okupacyjny p. A. Sroka w charakterze bibliotekarza i woźnego zarazem.

Dzięki jednak Komisji Robót Publicznych, która kilka osób z pośród głodującej inteligencji do pomocy w Bibliotece skierowała, w ciągu dwóch miesięcy ułożono książki na półkach, oczyszczono z brudu i kurzu cały lokal Biblioteki i oddano ją do użytku profesorów i studentów.

Brak ksiąg inwentarzowych, zabranych przez Rosjan, nie pozwalał początkowo na zorientowanie się, jakie książki wywieziono, a jakie pozostały w rękach osób lub zakładów, które je wypożyczyły.

Najwięcej pozatem dokuczał brak „Indeksu Biblijograficznego“, według którego odbywała się klasyfikacja dzieł, a który okazał się niezbędny dla zakatalogowania około 1.500 dzieł i broszur najnowszych, pozostawionych przez Rosjan i nie zainwentaryzowanych.

Dopiero po odnalezieniu jednego „Indeksu“ w mieszkaniu prywatnym któregoś z profesorów byłej Politechniki rozklasyfikowano i włączono do zbiorów wspomniane dzieła.

Po dokonaniu tych prac przedwstępnych zaprowadzono księgi inwentarzowe, pomyślane oryginalnie, i po wpisaniu w nie książek w końcu 1917 r., przeliczono przejęte zbiory; posiadając zaś dane o zakupionych książkach w ciągu 1916 i 1917 r., można było obliczyć przejęty w dn. 16 listopada 1915 r. majątek.

W czerwcu 1918 r. Biblioteka uzyskała specjalny Statut, którym się do obecnej chwili kieruje.

Na mocy tego Statutu kierownictwo naukowe Biblioteki spoczywa w ręku Komisji Biblijotecznej, składającej się z 6-ciu dele-

gatów Wydziałów i przewodniczącego, wybieranego przez Senat Akademicki.

Poniższa tabela uwidacznia stan i rozwój Biblioteki do roku bieżącego.

D A T A	DZIEŁ.	TOMÓW I BROSZ.	K O R Z Y S T A Ł O			Prenumero- wano czasopism
			Prof., asyst., i postr.	S t u d e n t ó w		
				w domu	namiejscu	
15. IX.1915	15284	30740	—	—	—	—
1. IX.1917	16375	32120	—	—	—	—
1. X.1920	—	33503	os. 767 tom. 1879	2810 4207	5755	—
31.XII.1921	22340	35537	os. 747 tom. 1773	4790 6540	24306	—
31.XII.1922	23784	36670	os. 654 tom. 1249	3922 5351	25722	168
31.XII.1923	24661	38099	os. 607 tom. 1158	4438 6257	21748	174
31.XII.1924	25826	40375	os. 606 tom. 1253	5529 7736	23069	160

Sprawami administracyjnymi kieruje bibliotekarz, podlegający władzy Rektora.

Skład personalny wynosi 5 urzędników i 2 woźnych.

Budżet za rok 1924 w wydatkach rzeczowych wynosił 14.500 złotych.

Preliminarz budżetu na rok 1925 przewiduje na ten cel 40.000 złotych.

R é s u m é.

La Bibliothèque de l'Ecole Polytechnique fut restituée par les occupants allemands le 16 novembre 1915 dans un état déplorable

Pendant la période des dix ans derniers l'inventaire s'en est accru successivement dans la mesure des moyens disponibles et la Bibliothèque compte actuellement environ 26.000 ouvrages formant environ 41.000 volumes et abonne environ 160 journaux et revues.

La direction scientifique de la Bibliothèque repose entre les mains de la Commission de Bibliothèque qui est composée du président, élu chaque année par le Sénat Académique et de délégués des Conseils de Facultés. L'administration de la Bibliothèque est confiée au bibliothécaire, dont les fonctions sont actuellement remplies par M. Antoine Sroka.